

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 27 (8611)

7 ИЮЛЬ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

ШИЛЛЕ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

Кутлав

Дагестан Республикасынынъ баъри де мусылманларын Ораза-байрамы ман кутлайман!

Баъриннен де оър Кудайымыздынъ ийгилиги ушин ак ниетли сенимлик пен айырым кепте куллык этуъв негизинде сыйлы Рамазан айымыз кутылып туры. Бу ай динге юреклерин сындырганларды ян-эдаплык яктан ийгиленуъвге, тазаланувга, ювык аъдемлеримиз акында каър шегуъвге эм языксынувга шақырады. Сондай бек аърувв аъдетлерге алаллык тутув коьп ягыннан бизим коьп миллетли эм туърли динли республикамызда динди эм авылдаслыкты беркитеди.

Ислам эм баска аъдетли динлер мен йыйналган аълемет дин-маданият потенциалы эндигиден армаган да дагестан еринде ян-коьнгил байлыкты арттырувга, тынышлыкты эм макулласувлыкты саклавга оъз уьлисин косаягына сенемен. Бизге бир-биримизге ювык эм танъ болмага керегеди.

Бу нурлы байрамнынъ ийги ярык куьнлери аърувв ян-эдаплык аъдетлерди кайтарув белгиси астында оътсинлер эм баъри де динге сенетаганларга эмишлик берсин эм таза уьмитлерине йол ашсын!

Р.АБДУЛАТИПОВ,

Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы.

Дагестан Республика Аькимбасынынъ УКАЗЫ

Дагестан маданияты эм тиллер куьни акында

Дагестан Республика халкларынынъ миллет маданиятын эм тиллерин саклап эм айырым йоллары ман оърлендирувв ушин аьллер туъзувв мырадта токтастыраман:

1. Республика байрамы – Дагестан маданияты эм тиллер куьнин йыл сайын 21-нши октябрьде белгилемек.
2. Бу Указ кол басылган куьннен алып куьшине киреди.

**Дагестан Республикасынынъ
Аькимбасы**

Р.Абдулатипов.

Махачкала каласы, 20-ншы июнь, 2016 йыл, № 197

Разылык хат

Янъыларда «Ногайский район» МО аькимбасы К.Янбулатовтынъ атына Москвадан Миллет ислери бойынша федераллык агентствосынан разылык хат келген. Онда булай деп язувлы:

«Сыйлы Казмагомед Зейнадинович Янбулатов!

Сизди эм Россия ногайларынынъ Федераллык миллет-маданият автономиясынынъ савлай коллективин 2016-ншы йылдынъ 12-нши июннде ВДНХ-да болып озган Россия халкларынынъ «Коьп миллетли Россия» фестивалинде белсен катнасканы ушин разылык билдиремиз.

Ондай проектлер миллетлер ара эм конфессиялар ара катнасларды

ийгилендируввге салдарлы уьлисин косатаганында, россия миллетининъ бирлигин беркитуввге эм элимиздинъ халкларынынъ этномаданиятлык оърленуьвине себеплик этетаганында шекленмеймен.

Армаганда етимисли биргелес аьрекет этеегимизге сенемен.

Етекиш И.В.Баринов».

Ногай халкынынъ миллет маданиятын оърлендирувв ушин район етекшиси К.Янбулатовтынъ етимисли аьрекет этуьви сондай йогары дережеде бааланганы бизим миллет оьктемлигимизди оьстиреди. Савболсын. Халк атын данъклав аьрекетинде уйкен уьстинликлер йораймыз.

ЙОЛЫГЫС

ДР Баспа эм информация министри – Ногай районында

Янъыларда Дагестан Республикасынынъ Баспа эм информация министри Бурлият Токболатова, онынъ маслагатшысы Руслан Акаев эм ДР Журналистлер союзынынъ председателининъ орынбасары Эмма Тыщенко Ногай районында конакта болдылар.

Министр ал деп «Ногайский район» МО администрациясына барды эм район аькимбасы Казмагомед Янбулатов пан йолыгысты.

Оннан сонъ Б.Токболатова «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясына келди. Министрди бас редактор Эльмира Кожеева эм газетадынъ ис коллективи йылы йолыктылар. Э.Кожеева «Шоьл тавысы» газетасы Россиядагы ногайлардынъ биринши баспа органы экенин эм быйыл ноябрь айында онынъ биринши номери баспадан шыгувына 85 йыл толатаганы акында айтты.

Бурлият Мовсаровна редакция-

дынъ меканын карады, баъри кабинетлерге кирип шыкты эм редакцияда аттестацияды оьткерейтип, онынъ аьр бир куллыкшысы ман коьзбе-коьз коьрисип хабарласты. Онынъ айтувы ман бу оьтип турган республикалык коьлем информация амалларынынъ

аттестациясы коьп йыллардан бери созылган танапыстан сонъ бириншиси экенине эс этти. Министр аьр бир аьдемнинъ ис аьрекети мен байланыста баърине де тийисли соравларын берип эм журналистлер соравларына яваплап болган сонъ, газета коллективининъ иси ийги оьлшемде экенин айырым белгиледи.

Б.Токболатова солай ок газетага язылув иси калай юретаганы, онынъ таралувы, иштелиги эм келбакланувы, коммуналлык буйымлары уьшин акты тоьлев, меканга ремонт этуъв, баспа органынынъ материал-техникалык канагатланувы ман байланыслы маьселелер мен де кызыксынды. Йолыгыстынъ ызында министр аьлиги кризистинъ энъ кыйынлы кезеги оьтип бараятканы эм келеекте республикалык коьлем информация амалларынынъ социал-экономикалык аьллерин ийгилендирувв бойынша хыйлы соравларды шешпеге болаягына сенимлигин билдирди.

М.ХАНОВ.

Суьвретлерде: министр Б.Токболатова район етекишиси К.Янбулатов пан йолыгыста; «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясында.

Ногай районынынъ оьрметли яшавшылары!

Сизди ак юрегимнен Ораза-байрам ман кутлайман!

Ораза-байрам сыйлы Рамазан айынынъ кутылувын билдиретаган ислам динимиздинъ энъ бас байрамларынынъ бириси болады. Ол бизге аьдем эм ямагаттынъ яшавындагы бир де эскирмейтаган байлыклар акында эсимизге салады, бизди ян тазалыкка эм бирлесуъвге, кардаш-туьганларымыз эм ювыкларымыз акында каър шекпеге, баъри де керексинетаганларга саваплык эм языксынувлык этпеге шақырады, йогары ян-коьнгил сапатларынынъ эм эдаплык нормаларынынъ белгиси болады.

Бу нурлы таза байрам аьр бирингиздинъ иманынъызды арттырсын, онъыслы берекет, уйкен савап берсин. Сизге берк ден савлыкты, наьсипли оьмирди, уйкен сый-оьрметти, уьстинликлерди йорайман.

Байрамынъызды Алла кабыл этсин!

К.ЯНБУЛАТОВ,

«Ногайский район» МО аькимбасы, Россия ногайларынынъ ФНКА Оьр Советининъ председатели.

Баалы авылдаслар!

Сыйлы дин аьрекетшилери, ясуьйкенлер!

Баърингизди де ийги Рамазан айы кутылып, Ораза-байрамнынъ басланувы ман кутлайман. Ата-бабаларымыздан калып келген асыл ислам динимиздинъ аъдетлери арасында Ораза-байрамы дайым да халкымыздынъ энъ йогары ян-эдаплык белгилерин ыспатлайды. Иманлык, саваплык, аьдиллик, аьдемишлик – мине кайдай яхшы затларды таралтады авыл-эл арасында сыйлы Рамазан айы. Ораза-байрам бизди бирлестиреди, бир-биримизге катнастырады, керексинетаганларга коьмекке кол созбага, аьр кимди аърувв алал ислерге даьвлендиреди.

Ораза-байрамы аьр уьйге, аьр аьдемге йылувлук эм куваныш, мошшылык эм онъайлык, ден савлык эм наьсип авкелсин!

М.АВЕЗОВ,

ДР Халк Йыйынынынъ депутаты.

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ НОГАЙСКОГО РАЙОНА!

В последнее время на территории Северо-Кавказского федерального округа активизируется деятельность иностранных неправительственных некоммерческих организаций, которая носит деструктивный характер.

Доводим до Вашего сведения, что Федеральным законом от 20 июля 2012 г. N 121-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части регулирования деятельности некоммерческих организаций, выполняющих функции иностранного агента» (В Уголовный кодекс Российской Федерации (Собрание законодательства Российской Федерации, 1996, N 25, ст. 2954; 1999, N 28, ст. 3491; 2001, N 11, ст. 1002; N 47, ст. 4405; 2003, N 27, ст. 2712; N 50, ст. 4848; 2004, N 30, ст. 3091; 2005, N 1, ст. 13; 2008, N 15, ст. 1444; 2009, N 52, ст. 6453; 2010, N 19, ст. 2289; 2011, N 11, ст. 1495; N 50, ст. 7362) внесены следующие изменения:

1) статью 239 изложить в следующей редакции:

«Статья 239. Создание некоммерческой организации,

посягающей на личность и права граждан

1. Создание религиозного или общественного объединения, деятельность которого сопряжена с насилием над гражданами или иным причинением вреда их здоровью, а равно руководство таким объединением - наказываются штрафом в размере до трехсот тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до двух лет, либо ограничением свободы на срок до четырех лет, либо принудительными работами на срок до четырех лет, либо лишением свободы на тот же срок.

2. Создание некоммерческой организации (включая некоммерческую организацию, выполняющую функции иностранного агента) либо структурного подразделения иностранной некоммерческой неправительственной организации, деятельность которых сопряжена с побуждением граждан к отказу от исполнения гражданских обязанностей или к совершению иных противоправных деяний, а равно руководство такой организацией либо структур-

ным подразделением - наказываются штрафом в размере до двухсот тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до восемнадцати месяцев, либо ограничением свободы на срок до трех лет, либо принудительными работами на срок до трех лет, либо лишением свободы на тот же срок.

3. Участие в деятельности некоммерческой организации, указанной в частях первой и второй настоящей статьи, а равно пропаганда деяний, предусмотренных частями первой и второй настоящей статьи, - наказываются штрафом в размере до ста двадцати тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до одного года, либо ограничением свободы на срок до двух лет, либо принудительными работами на срок до двух лет, либо лишением свободы на тот же срок.»;

2) главу 32 дополнить статьей 330¹ следующего содержания:

«Статья 330¹. Злостное уклонение от исполнения обязанностей, определенных зако-

нодательством Российской Федерации о некоммерческих организациях, выполняющих функции иностранного агента

Злостное уклонение от исполнения обязанностей по представлению документов, необходимых для включения в предусмотренный пунктом 10 статьи 13¹ Федерального закона от 12 января 1996 года N 7-ФЗ «О некоммерческих организациях» реестр некоммерческих организаций, выполняющих функции иностранного агента, - наказывается штрафом в размере до трехсот тысяч рублей или в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до двух лет, либо обязательными работами на срок до четырехсот восьмидесяти часов, либо исправительными работами на срок до двух лет, либо лишением свободы на тот же срок».

В связи с изложенным, предостерегаем жителей МО «Ногайский район» от участия в проектах и деятельности иностранных некоммерческих организаций на территории Российской Федерации.

Глава МО «Ногайский район»

К.З.ЯНБУЛАТОВ

«ДЕРБЕНТ-2018»

Ийги баслав хош коьриледи

2017-нши йылда Россия Федерациясынынъ Орталык банкы 200 эм 2000 маьнетли акшаларды айланьска киритпеге ниетленген. Янъы банкнотлардынъ дизайны аьли уьшин белгиленмеген, ама ол Россия Федерациясынынъ официаллык сайтында ямагат пан ойласув сырагылары бойынша сайланып алынаык.

Сырт Кавказ регионлары янъы купюраларда Дербент эм Грозный калаларынынъ бир суьврет кебин ерлестирмеге маслагат бердилер. Сырт Кавказ ислери бойынша РФ министерствосы бу баславларды хош коьрип алды эм бу шарада катнаспага суьйген аьр кимди Сырт-Кавказ федераллык округынынъ калалары уьшин озь тавысын бермеге маслагат береди.

Регион калаларынынъ сый-оьрметин кеплевди бардырув уьшин бу баслав бек керекли. Дербент – ол ашык аспан астында коьп оьмирли тарихининъ музейи. Онынъ айырым аьлемет баскалыгы халклар ара дережеде белгиленген, а Нарын-Кала дуния маданиятынынъ ЮНЕСКО ман сакланатаган эстеликлер санына кирген. Грозныйдынъ, солай ок Россиядынъ акша белгисинде элимиздинъ кайтадан туьзилуьв

эм шешкейленуьв белгиси эсабында суьвретленип коьрсетилмеге ыхтыяры бар.

Россия Президенти Владимир Владимирович Путиннинъ Указлары ман келисте Дербент каласынынъ 2000 йыллыгын байрамшылав 2018-нши йылга дейим бардырылаякты, а Грозныйдынъ 200 йыллык мереке-си 2018-нши йылда белгилеекти эсапка алув ман, сол заманга Дербент эм Грозный калаларынынъ суьвретлери мен янъы акшалар шыгарылувы бек маьнели», – дейди Сырт Кавказ ислери бойынша РФ министрининъ биринши орынбасары Одес Байсултанов.

«Дербент – тек Россиядынъ тувыл, савлай дуниядынъ эсли калаларынынъ бириси. Ол «дайымлык» Римнан да эсли эм озьининъ тарих еринде сакланган античный эпохадынъ ялгыз бир каласы эсабында саналады. Биринши авыллар мунда муннан 5000 йыл артта конганлар, а кала эсабында Дербент тарихшилердинъ ойларына коьре, бизим эра басланганнан алып биринши мынь йыллыктынъ басында болган. Оьткен йыл ога 2000 йыл толды. Дербент солай ок Россиядынъ энъ кубыла каласы болады. Ол Дагестан Республикада Каспий тенъизининъ куьнбаттар ягасында ерлескен.

Бурын заманда мунда Уллы Йибек йолы оьткен.

Дербенттинъ энъ маьнели курылысы – ЮНЕСКО ман сакланатаган Нарын-Кала беркитпеси. Коьп оьмирлер арттагыдай болып, ол бийик тоьбеде турады эм бурынгы эсли калаларынынъ бийиклиги 30 метрге етиседи, а куватлы башнялары оннан да йогарыга коьтери-леди. Буьгуьнде 2000 маьнетлик акшада суьвретлев уьшин оннан ийги белги ойлап шыгарув кыйын деп санайман», – дейди Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатипов.

ЭСТЕЛИКЛИ КУЬНЛЕР

Чесмен СОГЫСЫ

1770-нши йылдынъ 5-7-нши июль куьнлеринде Средиземный тенъизиндеги Чесмен бухтасында (Турциядынъ куьнбаттар ягасы) орыс эм туьрк флотларынынъ кемелери арасында тарихке кирген айтылган Чесмен согысы болып озган. Соьйтип, 7-нши июль Россия аьскершилик данъкынынъ куьни, Чесмен согысында орыс флоты туьрк флотын енъген куьни болады.

1768-нши йылда орыс-туьрк согысы басланганда Россия Балтика тенъизинен Средиземный тенъизине туьрклердинъ эсин Кара тенъиз флотыннан айырув ниет пен бир неше эскадраларды йиберген. Эки де орыс эскадралары граф Алексей Орловтынъ етекшилиги мен Чесмен бухтасында туьрклердинъ флотын излеп табадылар.

Кешки 17 сабаттен алып басланган тенъиз согысы сав туьн узагы юритилип эртенъгиси куьн 8 сабатте орыс флотынынъ енъуьви мен кутылган.

Ол зат сонъында Кючук-Кайнарджий тынышлык келисуьвин туьзгенде маьнели орынды туткан.

Патша 2-нши Екатеринадынъ тапшырувы ман бу енъуьвди оьмирлерге данъклатув ниет пен Уьйкен Петергоф меканында (1774-1777 йй.) мемориаллык Чесмен залы туьзилген. Бу озьгериске багысланып Царское Село-да (1778 йй.) Чесмен колоннасы, солай ок Санкт-Петербуртта Чесмен меканы (1774-1777 йй.) эм Чесмен килсеси курылган.

Полтава СОГЫСЫ

Россия тарихинде айтувлы Полтава согысы уллы патша Биринши Петрдынъ етекшилиги эм Швеция королы 12-нши Карлдынъ басшылыгы ман орыс эм швед аьскерлери арасында Сырт кавгасы аьсеринде (1700 – 1721 йй.) болып оьткен уьйкен согыслардынъ бириси.

Бу урыс 1709-ншы йылдынъ 8-нши июлинде Украинадынъ Полтава (Гетманщина) каласыннан 6 шақырым эреkte болып озган. Сонынъ тамамында орыс аьскерлери шведлерди бузгышлаганлар. Душпан етекшиси 12-нши Карл авыр яраланып, дав майданнан азар бир кашып кутылган. Шведлердинъ енъилуьви сонъында Сырт согысынынъ барысын тамырыннан Россия пайдасына туьрлендирген эм Швециядынъ Европада иелик суьруьвине токтав белгисин салган.

10-ншы июль Россиядынъ аьскершилик данъкынынъ куьни – Биринши Петрдынъ етекшилиги мен орыс армияларынынъ Полтава согысында шведлерди енъген куьни.

Кутлавлар

ОЪРМЕТЛИ МУСЫЛМАН ХАЛКЫ!

Сизди сыйлы Ораза байрамы ман ак юректен кутлайман.

Бу байрам – мусылман дунясында маънели оъзгерислердинъ бириси. Бу аъдетли дин байрамы – исламнынъ йогары ян-эдаплык байлыкларын шайытлайды. Ол – танълыктынъ, саваплыктынъ эм дурыслыктынъ белгиси.

Байрамынъыз хайырлы болсын! Ден савлык, узак оъмир, наъсип эм онъайлык баъринъизге де!

В.ДЕРЕВЯНКО,

ДР-нынъ Сырт-Федераллык округында ДР Аъкимбасынынъ Толы ыхтыярлы ваъкили.

НОГАЙ РАЙОНЫНЫНЪ СЫЙЛЫ ЯШАВШЫЛАРЫ!

Сизди оърметли Ораза байрамы ман юрек теренлигимнен кутлайман. Бу байрам сизинъ ата-бабаларынъыздан алып тынышлыктынъ, саваплыктынъ, йогары эдаплыктынъ таза белгиси эсабында келеди эм аъли де сакланады.

Аър бир уйге тил бирликти, татымлыкты, коъп ырызгыды, наъсипти эм шатлыкты йорайман.

А.ПОГОРЕЛОВ,

«Кизлярский район» МО аъкимбасы.

НОГАЙ РАЙОНЫНЫНЪ ОЪРМЕТЛИ МУСЫЛМАНЛАРЫ!

Сизди киели Ораза-байрамы ман кутлайман! Ногай районынынъ мусылманлары толерантность эм дин яктан шыдамлык идеяларын таралтувда заълимдей уълисин косадылар, яс-явакды ян-эдаплык яктан тербиялавда эм дин экстремизмине карсылык этуъвде маънели орынды тутадылар. Келеекте де ислам потенциалы ногай еринде конфессиялар эм миллетлер ара тынышлыктынъ берк табаны болар деп сенемен.

Бу сондай ийги саваплы байрам сизинъ баъринъизге де коъп яхшылыклар, йылы катнасувлык, эмишлик, шатлык аъкелсин!

А.ЗИМИН,

«Тарумовский район» МО администрациясынынъ аъкимбасы.

СЫЙЛЫ ДИН КАРДАШЛАР, ДАГЕСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫНЪ ЯШАВШЫЛАРЫ!

Сизди ярык эм куванышлы Ораза-байрамы ман кутлайман. Сыйлы Рамадан айынынъ кутылувы – ол ян тазалыктынъ, туъзилуъвдинъ эм ийги ислер этуъвдинъ заманы. Бу байлыклар тынышлык суювди эм яхшылыкты шайытлайдылар, аъдемлер эм миллетлер арасында, бизим ямагатымызда анъламлыкты беркитедилер. Бу ийги куънлерде бизим баъри сенимимиз эм ойларымыз Баъриннен де Оър Кудайымызга каратылган, ол бизге Оъзининъ ярлыкавын, шынты дурыс йолды таптага ярдам этсин деп. Таза нурлы Ораза-байрам аър бир уйге йылувлыгын эм шатлыгын, анъламлык, сабырлык, эмишлик эм берекет берсин!

Баъринъизге де ден савлык, узак оъмир, тынышлык, наъсип эм баъри аърув ислеринъизде етимислерди йорайман.

Э.КАРАГИШИЕВ,

«Бабаюртовский район» МО аъкимбасы.

ТАВЛАР ЙЫЛЫ

Уыйкен оълшемли оъзгерис

ДР Оъкиметининъ премьер-министри Абдусамад Гамидовтынъ етекшилиги астында республикада Тав йылын озгарув бойынша уйгынлав комитетининъ кенъеси озгарылды.

Айтып озайык, 2016-ншы йыл Дагестан Аъкимбасынынъ указы ман Тав йылы деп белгиленген. Бас оъзгерис 20-29-ншы июльде оътеек Тав форумы болаяк. Ол – «Россиядынъ тав ерлерининъ пайдалы оърленуви» халklar ара илми-практикалык конференция. Онда элимиздинъ туърли субъектлерининъ, шет эллерининъ ваъкиллери, солай ок предпринимательлер, ямагат эм илми

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

сообществолар ортакшылык этееклер.

Форум оъткерилеек ерлер Махачкала, Ахты, Хунзах эм Тлярата районлары болаяклар. Биринши куън конакларга миллет каралдылар коърсетилеек, сонъ республика Аъкимбасынынъ катнасувы ман кенъес озгарылаяк, оннан сонъ байрам концерти оътеек. Сонъ форум куллыгы республика районларын да бардырылаяк, онда йыр

фестивали, поэзия кешлиги эм «Цамаури» фестивали оътееклер.

Кенъесте Дагестан акында фильмди эм халк художестволык оърнершилигининъ усталарынынъ выставкасын уйгынлав акында соъз юритилди. Оннан баска, Тав форумын озгарув куънлеринде ярдам этуъв ушын яслар сырасыннан волонтерлар корпусын кеплев акында айтылды.

Кенъес тамамлары бойынша Дагестан Республикасы эм «Орыс географиялык ямагаты» ВОО ара биргелес аърекетлев акында келисувдинъ проектин, Тав Хартия-

сы акында декларацияды эм «Россия Федерациясынынъ тав районларын оърлендирув акында» федераллык законынынъ концепциясын уыйкен яваплык эм шалыс-кырлык пан аъзирлемеге кереклиги белгиленди.

Тамамында Абдусамад Гамидов Тав форумы йогары дережеде оътпеге кереклигин белгиледи, сонынъ ушын бу уыйкен оълшемли шарага ийги аъзирлик коърмеге, оннынъ аър кезеги ушын яваплы аъдемлерди белгилемеге кереклиги акында айтты.

(«Дагестанская правда» газетасыннан).

Ийгилер савгаландылар

Оъткен айдынъ ызында Кизляр районында «Окувда етискен уъстинликлери ушын» билимлендирув учреждениелер выпускниклерине алтын медальлер тапшырув шатлыгы озгарылды.

Район аъкимбасы Александр Погорелов окувшиларга сондай йогары уъстинликлерге етисувге эп берген оқытувшиларга оъз исине алаллыгы, йогары кеспилиги ушын ра-

зылыгын билдирди. Атааналар эм выпускниклерге каратылып та разылык соъзлер айтылды.

«Алдыда – яшав йолын сайлав. Сиз – яс, куъш-куватлыкка, келеекке уыйкен планларга толы. Мектебте алган билимлер сизге салынган мырадларынъ ызды яшавга шыгармага коъмек этсин. Бир де етисилгенде токтаманъыз, ийгилер болмага шалыс-нъыз! Кеспилик билим алув

ушын окув ошагын тез сайлаганды, йогары кеспили специалистлер болып Кизляр районына кайтканды, оъзинъиздинъ кишкей элинъизди ис уъстинликлер мен данъклаганды йорайман», – деди А.Погорелов.

Район билим боьлигининъ етекшиси Евгений Бебех бу тек савгаланганлардынъ тувыл, савлай районнынъ байрамы экенин белгиледи. «Бийик билимлер – ол савлай патшалыгы-

мыздынъ, солай ок бизим районымыздынъ шешекейленуъвнининъ негизи», – деп белгиледи Е.Бибех.

Сонъ шатлыклы аьлде А.Погорелов выпускниклерге медальлер тапшырды.

Белгилев керек, быйыл Кизляр районында алтын медальлер алганлар саны артады. Эгер, мысалга, 2015-нши йылда 33 аъдем медальлер алган болса, быйыл медалистлер саны 4 аъдемге артык.

БАБАЮРТ РАЙОНЫ

Шаралар коъриледи

Бабаюрт районында «нодулярный дерматит» пен байланыста туъзилген эпизоотикалык аьлди ийгилендирув бойынша коърилмеге керек шаралар белгиленген.

«Буьгуьнге белгиленген мараз бан 815 бас тувар малы авырыган, 51 – оьлген, 8 мынъ 870 бас тувар малга вакцинация этилген. Яшавшылардынъ авырыган байыр малы да эмленеди», – деди муниципалитеттинъ УСХ-нынъ етекшиси Арлангерей Алибеков.

Оннан баскалай, УСХ эм район ветеринарлык станция специалистлерининъ куъшлери мен аъдем эм мал ушын ортак инфекциялык авырувларга карсы авыл хозяйстволык эм уый малынынъ толы эсабын уйгынлав бойынша, вакцинация бойынша шаралар коърилген.

«Районда туъзилген аьл мен байланыста баъри авыл поселениелер аъкимбасларына эм хозяйстволар етекшилерине авырув яйылмасын ушын дайым да тергеп турув, малды эм малшылык продукцияды районга аькелмеге эм аькетпеге ызын салув бойынша соравлар бойынша ветеринарлык управлениеси мен биргелес аърекет этуъвди канаттавласлагаты берилди», – деп белгиледи А.Алибеков.

А.Алибековтынъ айтувы ман, Бабаюрт районынынъ баъри авыл поселениелер аъкимбасларына тувар мал арасында инфекциялы маразлардынъ алдын шалув бойынша шаралар планын туъзув эм беркитув тапшырмасы берилди.

ТАРУМОВ РАЙОНЫ

Маъселелер ойласылды

Янъыларда Тарумов районынынъ аъкимбасы Александр Зимин кенъес озгарды. Онда эгиншилик тармагына зыян келтиретаган шегерткилерден эм тувар мал маразларыннан тура районда туъзилген аьл ойласылды.

Кенъесте район Депутатлар йыйынынъ председатели Магомедали Магомедгаджиев, район аъкимбасларынынъ орынбасарлары, авыл поселениелер аъкимбаслары, структуралык боьликлер етекшилері эм СМИ ваъкиллери ортакшылык эттилер.

Тарумов районында шегертки мен куърес юритув бойынша озгарылган шаралар

барысында 42800 гектар ери тергелгени, 18203 гектар еринде шегертки бары аяланганы, ядохимикатлар ман 12813 гектар ери асылланганы акында билдирди Магомед Абдалов.

Яз мезгилинде туватаган тагы да бир маъселе – «геморрагическая лихорадка» деген маразды тувдырып болатангасарткылардынъ белсенлиги.

Район больницасынынъ эмлев практикасы бойынша бас врачынынъ орынбасары Курамагомед Гаджиев айтканлай, медперсонал уый-уыйге барып яшавшылар арасында анълатув куллыклар юритеди.

РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЯСЫНДА

Комиссия сырасы янъыртылды

Янъыларда «Ногайский район» МО администрациясында дин биригувлер мен (организациялары ман) биргелес аьрекет этуьв эм дин эм политикалык экстремизмнинъ яйылувына карсы аьрекет этуьв бойынша комиссиясынынъ айырым агзалары тайганы ман байланыста токтас кабыл этилинип алынды эм сога коьре тоьмендеги сырасы ман комиссия туьзиллип беркитилди:

Межитов А.З. – «Ногайский район» МО администрация аькимбасынынъ ямагат кавыфсызлыгы бойынша орынбасары, комиссия председатели.

Лукманов А.З.Х. – «Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынъ дайымлык негизиндеги депутаты, комиссия председателинынъ орынбасары.

Аджиманбетова З.С. – «Ногайский район» МО администрациясынынъ ведущий специалисти, комиссия секретари.

Комиссия агзалары:

Абубекерова С.К. – район кыскажылар Советининъ председатели.

Аджибайрамов З.К. – «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы (соьйлесуьвге коьре).

Кожаева Э.Ю. – «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы (соьйлесуьвге коьре).

Мурзагишиев Р.Т. – «Ногайский район» МО аькимбасынынъ аксакаллар советининъ председатели.

Менласанов А.К. – «Ногайский район» МО администрациясынынъ ФК эм спорт бойынша бас специалисти.

Арсланов А.З. – имам А.Ханифа атындагы медресе директоры (соьйлесуьвге коьре).

ге коьре).

Атангулов Р.Э. – район имамы (соьйлесуьвге коьре).

Саитов Э.С. – «Ногайский район» МО-сынынъ Ямагат палатасынынъ председатели.

Сангишиев А.М. – «Ногайский район» МО-сынынъ Согыс, ис, Савытлы куьшлер эм правосаклав органлар советининъ председатели.

Янполов А.А. – Кизляр каласында ДР бойынша РФ УФСБ 3-нши боьлигининъ начальниги (соьйлесуьвге коьре).

Койлубаев А.И. – Ногай районы бойынша Россия ОМВД начальнигининъ куллыгын юритуьвчи.

«Ногайский район» МО администрация аькимбасынынъ «Дин биригуьвлери мен (организациялары ман) биргелес аьрекет этуьв эм дин эм политикалык экстремизмнинъ яйылувына карсы аьрекет этуьв бойынша комиссия акында» 2011-нши йылдынъ 30-ншы декабринде кабыл этилинип алынган 587-нши номерли эм 2014-нши йылдынъ 5-нши февралинде кабыл этилинип алынган 53-нши номерли токтаслар куьшлериннен тайган деп эсапланады.

ФОРУМ

Элимиздинъ тарихи мен танысамыз

ДР Оькиметининъ Председателинынъ биринши орынбасары А.Карибовтынъ тапшырмасына коьре, «Аьдем капиталы» приоритетли проектининъ астындагы «Яслык Дагестаны» проектининъ ишинде эм Дагестан Республикасында Тавлар йылы белгиленгени мен байланыслы болып, уьстимиздеги йылдынъ 20-ншы июлиннен алып 24-нши июлине дейим «Чиндирчери» (Акуша районьнда орынласкан) тыншаюв курортынынъ негизинде Савлай-россиялык яслык лидерлерининъ форумы болып озаяк. Форумды «Акушин-

ский район» МО администрациясы ДР Яслар ислери бойынша министерствосы ман бирге эм ФГБОУ ВПО «Дагестан патшалык университети» уйгынлайдылар.

Форумнынъ озувынынъ бас мырады – яслардынъ алдышылык, кайсы исти де уйгынлап болув касиетин ашыклав, Россия Федерациясында яшайтаган туьрли миллетлер араларында дослыкты беркитуьв. Солай ок, келген конактарга республикамыздагы маданият байлыктарды коьрсетип, таныстырув.

Г.САГИНДИКОВА.

ОКУВ ЙЫЛЫ ТАМАМЛАНДЫ

Баьри йоллар да сизге ашык

Билимли выпускниклер – бизим оьктемлигимиз, сеннимиз, келеектегимиз. Выпускниклер уьшин ызгы занъ да шалынды, сынавлар да тамамланды, выпускниклер кешлиги де оьтти. Озганы йок тек школа ман байланыстырган энъ де ызгы, энъ де сыйлы шарасы – окув яктаан йогары уьстинликлерге етискен окувшыларга «алтын» яде «куьмис» медальтер тапшырув. Оны выпускниклерди янъы, уйкен яшав йолына биринши кере абыт алынган куьнге эсап этпеге болады.

Сосындай выпускниклерди оьрметлев шарасы янъыларда бизим районымыздынъ Терекли-Мектеб авылынынъ маданият уйининъ майданында оьтти. Кешликти Кадрия атындагы школадынъ окутуьвшысы А.Мурзагишиева юритти. Ол аты-аты ман айтып, йогары сыйга тийисли болган выпускниклерди тоьселген кызыл калша ман абыт бастырып, ортага шакырды. Йыйылган конактар, окувшылар, ата-аналар уйкен оьктемлик пен ярасык эм билимли ясларга карадылар. Бу йыл да бизим район билимлендируьв тармагы бойынша йогары бийикликте турады, сыйлы баргыга районымыздынъ 20 окувшысы тийисли болдылар. Мине бизим оьктемли-

гимиз: олар – Эмилия Баймурзаева, Наида Мамаева, Марие Исмаилова, Анжела Кулушова, Айза Динисламова, Алан Караев, Динислам Кусеменов (А.Джанибеков атындагы школа), Айгуль Абдулмажарова, Гульжана Аджатаева, Заира Аженъзова, Алина Аллабергенова, Анжела Янмурзаева (Кадрия атындагы школа), Сыйлыхан Нурлубаева, Айсылув Нурлубаева, Наилия Эсболганова (Карагас авыл школы), Залина Сагиндикова (Батыр-Мурза авыл школы), Диана Зарманбетова (Орта-Тоьбе авыл школы), Фазиль Суюндиков (Кумлы авыл школы), Ибрапил Кенжегулов (Ленинаул авыл школы), Диана Джумалиева (Червленные Буруны авыл школы). Бу выпускник-

лердинъ аьр бириси, кайбир район, республикалык, Савлай-россиялык конкурстынъ, олимпиададынъ енъуьвшыси деп те белгили.

Шатлык иелерин буьгуьн «Ногайский район» МО аькимбасы К.Янбулатов та кутламага келди. Онынъ колларыннан выпускниклер яшавындагы энъ де биринши баргыларын алдылар.

– Бизим аявлы окувшыларымыз бан савлай район оьктемсийди. Уйкен разылык окутуьвшыларга, ата-аналарга. Олардынъ уллы уьлсининъ аркасы ман окувшылар йогары уьстинликлерге етискенлер. Баьри зат та аьли де сиз уьшин алдыда, – деди район аькимбасы оьз соьзинде. Билимлендируьв управлениесининъ етекшиси К.Отегенова

балаларды дайым да ийгилер сырасында ийги болмага шалыспага шакырды.

– Буьгуьнги сизинъ баргыларынынъ келеектеги яшавынъызда болаяктардынъ бириншиси болсын. Уйкен яшавга йигерли абыт алынъыз эм сизди школада уйьреткенлей берк басып юринъиз.

«Село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов оьз кутлавларында выпускниклерге оьз атын, районын эм элин даньклатпага шакырды. Тагы да шатлык иелерине каратылган йылы соьзлерди «сельсовет Карагасский» СП МО аькимбасы К.Мамаев, район окутуьвшылар атынан А.Акимова, ата-аналар атынан Э.Караева айттылар. Выпускниклерге белгили композитор Я.Кудайбердиев язган «Меним мектебим» деген йырды йырлавшы К.Кудайбердиева йырлап эситтирди.

Н.КОЖАЕВА.

Сувьретлерде: кешликтен коьринислер.

Асылы Элбурган авыл эди

Ата-бабаларымыздың бурынғы эм буьгуьнги шаирлеримиздинъ сайлам соьзлери – коьплеген ногайдың оьмирлер оьткен эм келеек несиллерге оьсиет этилген байлыгы.

– XV оьмирден алып совет йылларына дейим яшаган ногай халкымыздың йыравлары бизге уллы асабалык этип оьзлерининиъ юрегиндеги сырларын, ялынлы ятлавларын калдырганлар. Бизге абвелгиден халкымыздың эркинлиги, коькиректе буьлкилдеген яны, келеектеги наьсиби уьшин канларын тоьгип, таьтли янларын берген баьтир шаирлердинъ, коьбисинше ашувга яде коьзяска толган коьзлери карайдылар, – деп язады Ашим Шейх-Али улы бурынғы йыравлар акында.

Ушынын айтсак, бурынғы адабиятымыздың бизге еткени – кайдай уйкен суьйиниш баьримизге де, неге десе коьплеген халклар йок болганда, олардың баьри соьз байлыгы да йок болган, калганлары оларды бирев де излемегенге коьре, йок болып кеткенлер.

Кайдай ярасык, шынты, акыйкат соьзлер калдырган бизге йыравларымыз, олардың кайбириси оьз тилин, диалектин, соьзин кулланып, янлардың дертин шыгарган дестанларын язганлар. Солардың ийгилерининъ бириси Элбурган

Найман улы XVII оьмирдинъ ызында Кобан ногайдагы Элбурган авылы курылган йыл сол ок авылда тувган. XVIII оьмирде бу авылга оьлет мараз келип, баьри авыл яшавшылары кырылганлар, калганлары авылды таслап, баска якка карап коьшип кеткенлер. Сонъын да мараз тайган сонъ Элбурган авылга абазалар коьшип келген.

Аьлиги заманда Карашай-Шеркеш Республикасында абаза миллетли аьдемлер яшайдылар. Элбурган Найман улынынъ анасы мидавей (абхаз мил-

летли) кызы болган. Сол йылларда ногайлар мидавей, кабарты, карашай, аьбезек, бесленей халклары ман кудалык тутып, тар байланыс тутатаган болган. Элбурган Найман улы бас деп Элбурган авылынынъ мектебин, сонъ тувган авылыннан узак болмаган Батага деген уйкен эм бай ногай авылында медреседе, сонъ Аштарханда окыган. Анасынынъ тоьркинине, нагаш юртына барганда, абхаз миллетли кызга уйленип, коьп йылларды Мидавейде (Абхазияда) яшаган. Абхазиядан Кобанга кайтып,

сонъ Аштарханга кыдырып кетип, сонда топырак болган деп айтылады.

Элбурган – коьп ятлавлардың авторы. Оьз яратувшылыгында йырав ногай халкы ман оьктемсийтаганын, ногай тилин бек суьетаганын, халкы ман бирге

онынъ кыйынын да, тынышын да боьлмеге аьзирлиги акында айтады. Йыравдың поэмасы «Бекмырза» суьйим акында толгайды. Бекмырза яс кызды суьеди, ама оны баска бай яс Касым урлап аькетеди. Йигерли Бекмырза оларды

йолда карап турады эм кызды алып калады. Болса да бай яс Бекмырзады уьйининъ касында карап турады эм аьдемлерине оны оьлтиринъиз деп буйрык береди. Бекмырзадың карында-сы Баьлякоьй кайгырады, ол аданасынынъ мейитининъ уьстинде бозлайды. Юрекке тиетаган соьзлер мен язылган поэма байлык, ярлылык аьдемлердинъ бактыларына оьз демевлик этпей болмайтаганын коьрсетеди. Шаир шебер соьз бен поэмадың баьтирлерининъ сезимлерин коьрсетеди, поэмада 7 цифрасы бир неше кере кулланылады. Бактылары наьсипке толмаса да, поэмадың баьтирлери келеекте аьли де коьп ийгиликлер болар деп сенедилер. Соьйтип, шаирлер халктынъ, аьдемнинъ куьшине сенетаганын коьрсетеди.

Суьвретте:
Найман белгиси.

Поэма

Мен йылайман
Кырдан келген мал уьшин,
Ерге кетер йылкы уьшин,
Елезип ерге шоьгер туье уьшин,
Суьерине кашып барар
Кыз уьшин.
Янган отка туьсирген,
Ялынын коькке шыгарган,
Бу дуныяда
Не янъылысынъ болды экен?
Бир янъылысынъ сол эди,
Касым байдың
Оьктем тувган улыннан,
Коьнъил суьйген кызынъды
Йолдан бурып алгансынъ.
Аталыгынъ сенинъ, Бекмырзам,
Навруз улы Болай деп,
Карала койы янды деп,
Аталыгым байга таптав
Болды деп,
Аьзизлеген янынъды
Аямадың, Бекмырзам.
Кара агаштан как шыккан,
Бутак па эдинъ, Бекмырзам?
Бувып кийген тонынъды,
Елкесиннен от туьсип,
Шешалмадың, Бекмырзам.
Ети торы ат миндирип,
Ети ноьгер иертип,
Етип келген
Касым байдың улына
Етпис пышак
Етпис кере сукпага
Еталмадың, Бекмырзам.
Эндигиси буьгуьнде
Артынънан йылай калган
Мен не айтайым, Бекмырзам!
Кос колынъды камышы этип,
Лашын куслар коналмас
Карагайдан
Бийик эдинъ, Бекмырзам.
Адаганнынъ берки эдинъ,
Ак коьллердинъ кувы эдинъ,
Анъкыганнынъ сувы эдинъ,
Ана Эдилдей, Бекмырзам.
Халк йыйылып, кайгырып,
Халк уьмитин буздырып,
Картайганда каьрип болган

Атанъ мынан ананъа
Кайгы салдың, Бекмырзам.
Бекмырзам меним,
Кара бура кабаклы,
Кайкы кылыш, садаклы,
Калтасында коьп оклы,
Аьдирнесин тарткан билекли,
Куьшили юзли, туьз коьзли,
Арслан сынлы, нур юзли,
Баьтир эдинъ, Бекмырзам.
Кара йорга атлардай
Елийди эдинъ, Бекмырзам.
Эр корлыкка коьнер ме?
Баьтирлер тувра шаппай,
Доьнер ме?
Навруз улы Бекмырза
Капилестен яман куьн
Былай яман оьлер ме?
Бекмырзам меним оьлген куьн,
Эл байлары куьлген куьн,
Онъын, солын карманып,
Онъ бетиннен йыккан куьн.
Отлы кая, Касым бий,
Орып тавга шыккан куьн.
Озып келген шал юйрик,
Омыравдан ок тийип,
Эт бетиннен кеткен куьн.
Бетегели сары арка
Сарнап турган эр басынъ,
Салынып турган эр кевденъ,
Касым байдың улына
Ятып, таптав болган куьн.
Сары-ала камка ябынып,
Яманлыгы аш бетине яйылып,
Заур улы Тавсолтан,
Артынънан
Коймай кувып еткен куьн.
Эки Мамбет, бай улы,
Энъсе берип, кеткен куьн.
Нагашынъ сенинъ буьгуьнде,
Карагай бойлы Азамат
Камасына таянып,
Доьрт ягына каранып,
Коьк аргымак йыктырып,
Ушкырланган
Узын огын тоьктирип,

Бекмырза

Кан туькирип, кайгырып:
«Бекмырзам меним буьгуьнде
Коькиректе оьз яным
Курманлык, - дей, турган куьн.
Кобан бойы коьп агаи,
Шыгып ордам конган куьн,
Караланган кара халк
Аргымактан туварып,
Кулаklarын шорт кесип,
Бекмырзасын йыктырып,
Кайтеегин билалмай,
Кайгы шеге турган куьн.
Навруздан тувган доьрт огул,
Канъжыага болат кылыш
Байланып,
Бекмырзасын йыктырып,
Кайтеегин билалмай,
Ер тырнаса турган куьн.
Ийги болып, яхшы оьлген,
Бу Кобаннынъ юрты уьшин,
Азамат сынлы Бекмырзам,
Болаяклар,болганлар,
Сендей болсын, Бекмырзам.
Эдил эргенек, Кобан сув,
Кененип коьшкен Бекмырзам,
Кайыравда кайратлы
Баьтиримиз йыгылды.
Адасканы келгенде,
Суьрингени сораганда,
Яман-яхшы йыйылып,
Эсинъызге келгенде,
Айтпай сырын билген эр.
Арабыстан ат юйригин
Минген эр.
Тиси киртли, тили ашкыш,
Анадан шешен тувган эр.
Оькинсем болмайды экенде,
Оькирсем болмайды экенде,
Кайгырсам болмайды экенде,
Болаяклар, болганлар,
Сендей болсын, Бекмырзам!
Ай, суьйдимли Бекмырзам,
Мен коьрмеген экенмен,
Этеги йок, енъи йок,
Эр шонтыгынъ кийгенинъ,
Мен коьрмеген экенмен,

Элбурган Найман улы

Эсиги йок, тоьри йок,
Кара коьрге киргенинъ.
Мен коьрмеген экенмен,
Суьегинъе сен оьзинъ
Эки кара ат ектирип,
Суьйгенинъе басын еттирип,
Суьегинъди кабыргадан коьтерип,
Уьйге салып келгенинъ.
Карындасынъ сенинъ Баьлякоьй
Танъ манъыннан уянып,
Аш буйырга таянып,
От туьскендей
Эки бети кызарып,
Эки коьзи камалып,
Айдай ярык бетине,
Айкы-туйкы йол салып,
Сен коьрмеген экенсинъ,
Сенинъ уьшин
Мен тирилей оьлгеним!
Бекмырзам меним буьгуьнде,
Адаганда оьзимнинъ
Минип шыккан кунаным.
Бекмырзам меним буьгуьнде,
Анъкыганда оьзимнинъ
Канып шыккан булагым.
Бекмырзам меним буьгуьнде,
Сен оьзинъсинъ дер эдим,
Каранъада лавлап янган
Шырагымды буьгуьнде
Каты еллер соьндирди.
Кос мелтели шырагым!
Мен не этейим, Бекмырзам,
Касым байдың кабаны
Карындасынъ Баьлякоьйди
Каьрипликке коьндирди.
Явынлар явса – шык таммас,
Бостанына куьн тиймес,
Салкынына
Сан мынъ аьскер йыйылган,
Каяды каплап оьскен бир терек
Тувыл ма эдинъ, Бекмырзам?
Куьрескенин йыккан куьр арслан,
Касынакта зил суьйреген кара нар,
Каранъада астына
Кара халкынъ йыйылган,
Каранъага ярык берген ала тув,
Тувыл ма эдинъ, Бекмырзам?

Аыр бир аъдем яшавында янына якын кеспиди сайламага шалысады. Сосы кыскайаклы да яшавда оъз сайлавын юрек шақырувы ман эткен. Ол – театраллык режиссер Марина Юнусовна Курганова.

Марина Юнусовна (йогарыдагы суъвретте солда) 1963-нши йылда Карашай-Шеркеш Республикасынынъ Эркин-Юрт авылында, Юнус эм Рая Атуовлардынъ куллыксуер, татым аёлинде тувган.

Оъзининъ ис аьрекетин кыскайаклылардынъ данькы механизацияланган трактористлер звеносында баслаган. Куьндиз даньылда ислеген, кешелер мен авылдынъ маданият уйиндеги халк театрынынъ сценасында ойнаган. Театр ман бирге Марина Юнусовна районнынъ эм республикамыздынъ туьрли ерлерине гастрольлерге коьп барган. Белгили аьлим, тарих илмилерининъ докторы Рамазан Керейтовтынъ «Уйининъ изге яхшылык» деген пьесасы ман республикамыздынъ коьплеген авылларында, онынъ тысында: Минводы, Астрахань калаларында эм Дагестан Республикасында болган.

Театр оьнершилиги мен кызыксынувы яс кызды 1982-нши йылда Краснодардынъ оькиметлик маданият институтынынъ режиссерлык боьлигине окувага туьспеге даьвдендирди. Йогары окув ошагында билим алган куьнлерин Марина Юнусовна уйкен йылувлук пан эскереди. Мунда ол айлак кызыклы йыларын озгарган, коьплеген яс кызлар ман досласкан. Студент йылларында Марина Юнусовна шоблдинъ белгили йырлавышы Зухра Шандиева ман (яткан ери еннетли болсын) ювык кыймаслар болганлар. Эки кыз бирбирине тап аьптели-синьлидей алал, юмарт эдилер, бир-бирине конмага да баратаган эдилер. Эм сол йылларда ярасыклы Маринады Дагестаннан коьплеген яслар ярататаган эдилер. Дипломын алаяктан алдын, Марина Юнусовна практикасын оьтпеге тувган авылына кайтады. Диплом куллыгын ол белгили драматург А.Хмеликтинъ «И все-таки она вертится» шыгармасы бойынша аьзирледи. Спектакльде Эркин-Юрт орта мектебининъ окувышылары эм оқытувышылары катнастылар. Эркин-Юрттынъ маданият уйининъ сценасында студент кыздынъ салган спектаклине карамага деп Краснодардан оқытувышылар келген эдилер. Олар Марина Юнусовнадынъ усталыгы ман сукландылар, ога йогары белги берип, кызды мактадылар.

Окувын етимисли битирип, колына кеспиди дипломын алган сонъ, коьп заман озбай, Марина Юнусовна Дагестан Республикасына эрге шыкты. Куллыксуер, туврашыл, алал ногай ясы Муратали Курганов пан бас косып, татым аёел курды. Соьйтип, Ногай районнынъ орталыгы Терекли-Мектебке коьшип, ол басында Шумлелик авылынынъ маданият уйининъ басшысы болып куллык этти. Соны ман биргесине, районнынъ пионерлер

уьйинде биов кружогын юргистти. 1990-ншы йылда Терекли-Мектебинъ Сраждин Батыров атындагы саният мектебинде куллык этип баслайды.

– Мине йорма бес йыллар бойы Марина Курганова сол мектебте белсенли куллык этеди, кесек заманнынъ ишинде оъзин уста тербиялавышы этип коьрсеткен. Онынъ куллыгына уйкен суьюви, билимин оьстируьвге шалыскырлыгы ашык коьринеди. Тапшырылган борышты яваплы толтырып, аъдемлер мен енйил келисип билетаганы уьшин, йогары сыйды тапкан.

Марина Юнусовна мектебинъ кайнавы яшавында белсенли кат-

динъ маьнели туьзилуьви уьшин, биринши дережелли диплом ман савгаланган. 2011-нши йылда Марина Курганова етекшилейтаган театраллык куьбининъ кишкей катнасувышылары сосы ярыста сыйлы биринши орынды алган

багысланган «Кавгадынъ йоллары ман» деген балалар театраллык студияларынынъ, куршаклар эм драма кружокларынынъ он уьшинши республика бойынша фестивалинде катнасып, биринши дережелли дипломына тийисли

Оьнерлидинъ куйысы курымас

насады. Онынъ тербияланувышылары Ногай районнында эм Дагестан Республикасында озгарылатаган коьп туьрли концертлердинъ, ярыслардынъ, фестивалердинъ катнасувышылары боладылар. С. Батыров атындагы балалар уьшин саният мектебинде куллык эткен йылларынынъ ишинде Марина Курганова коьплеген яс аъдемлерди яшавдынъ кенъ йолларына шыгарган. 2009-ншы йылда Марина Юнусовна оъзининъ окувышыларыннан туьзилген театраллык куьби мен «Театральная мозаика» деген республика бойынша ярыста катнаскан. Онда И.Крыловтынъ «Кызларга дерис» эм оъзининъ «Кавгадынъ балалары» деген шыгармалары бойынша коьрсетуьвлерди эткен. Сценарий-

лар.

«Шобл тавыслары» деген балалар уьшин район бойынша ярысы 1995-нши йылдан алып аьр йылда да озгарылады. Сосы ярыс яс талапларды айырмага себеп этеди. Марина Юнусовна аьр йыл сайын да сол ярыстынъ юритуьв-шиси болады. Ярысты уйгнлавага кыскайаклы коьп куьшин салады, катнасувышылар ман тар байланыста айкасады, оларга пайдалы маслагатлар бередит. Соны ман биргесине, Марина Курганова Терекли-Мектеб авылындагы А-Х. Джанибеков атындагы орта мектебинде де театраллык кружогын юргистеди. 2015-нши йылда Марина Юнусовна оьз тербияланувышылары ман бирге Уллы Еньуьвдинъ 70 йыллык мерекесине

этилген. 2011-нши йылда Дагестан Республикасынынъ методикалык орталыгы Марина Кургановага «Россиядынъ йыл оқытувышысы» деген Савлайроссиялык ярысында республикадынъ сыйын якламага сенген. 2013-нши йылда М.Курганова оьз тербияланувышылары ман бирге «Театральная мозаика» деген республикалык ярысында катнаскан эм биринши дережелли диплом ман савгаланган, 2015-нши йылда Махачкала каласында озган эсап беруьв концертинде М.Курганова етекшилеген театраллык кружогы Ногай районнынъ сыйын коьтерген эм айырым белгиленген, – деп хабарлады С.Батыров атындагы саният мектебининъ етекшиси Анвар Аджибаев.

Акыйкатлай да, сосы кыскайаклы – оъзининъ исине сахый эм намыслы карайтаган аъдем. Болса да ол оъзининъ етимислери акында айтпага суьймейди.

Марина Юнусовнадынъ акында ис йолдаслары айлак йылы хабарлайдылар:

– Коьп йыллар бойы бизим мектебимизде Марина Курганова драмалык кружогын юргистеди. Сол заманнынъ ишинде Мари-на оъзин ийги уйгнлавышы кепте коьрсеткен. Кружоктынъ бас мырады балаларды театраллык оьнершилигине тартув, актерлык сульпларын оьстируьв болады.

Марина Юнусовна балалар ман оьнершилик, сценалык усталык акында кызыклы айкасувларды бардырады. Сол дерислерде балалар керекли теориялык эм практикалык билимлерди аладылар. Маринадынъ куьш салувы ман яс артистлер оьз рольлерининъ, соьздинъ уьстинде куллык этип уйренедилер. Драмалык кружогында етекши балаларга оьз оьнерлерин ашпага амал бередит. Бир неше йыллар бойынша бизим мектебимизде, кружок катнаспай, бир амаллама да озбайды. Балалар оьзлерининъ оьнершиликлерин мен оқытувышыларын эм ата-аналарын кувандырадылар, – деп кызыклы хабарлады тербиялавышы бойынша етекшидинъ орынбасары Э.Толубаева.

Сондай йылы соьзлерди Марина Курганова етекшилейтаган драмалык кружокта катнастаган балалардынъ ата-аналары да айтадылар:

– Мектебте Маринадай куллыгын билген, балаларды суьйген аъдемлер коьп болсынлар. Меним увылым 11-нши класста окийды. Драмалык кружогына ол 5-9-ншы классларда юрген. Балам театрда тартылганын сезгенмен, ол яньы рольлерди уйренмеге суьбатаган эди. Ога карап, биз де бек куванатаган эдик. Мен Марина Юнусовнага сол каныгыслы аьрекетлиги уьшин ата-аналардынъ атынан уйкен разылыгымды айтаман, – деди Г. Терекбаева.

– Марина оьзи доьрт баладынъ анасы болады. Улы Тимур Ногай район ОВД-сында куллык этеди. Тагы да бир улы Рашид – журналист. Улы Радмир 9-ншы класста окийды. Онынъ куьези – аьлемет ярасыклы кызы Наида. Онынъ аёели, соьзсиз де, коьримге тийисли. Ян досы Муратали мен бирге уныкларын оьстиредилер, авылда йогары сый ман пайдаланадылар, – деп беркитти ис бойынша йолдасы Алтын Акбердиева.

Марина алал косагы Муратали мен бирге аёелдеги балаларына ийги тербия берген, олардынъ кылыкларына куллыксуерликти, алал болувды синьдирген.

Биз Марина Кургановады Театрдынъ савлайдуныялык куьни мен ак юректен кутлаймыз эм алдыдагы пайдалы аьрекетинде ога тек йогары етимислерди, коьп куванышларды, аёелине наьсипнаьвметти сагынамыз!

А.НАЙМАНОВ.

Суъвретте: М.Курганова оьз окувышылары ман.

8-нши июль – АЬЕЛ, СУЬЙИМ ЭМ АЛАЛЛЫК КУЪНИ

Суьйимсиз оьмир бос

Аьел деген не зат? Бу сорава явап аьр аьдемде, элбетте, аьр туьрли. Аьр аьелде оьз аьдет-йорыклары, оьз яшав сулыбы бар. Ама не этпеге керек, аьел сенимли «беркитпе» болсын уьшин, аьел ошагынынъ йылувы ян тоьрин бийлесин уьшин? Кайтип таппага керек сени аьнлаган, авыр аьлде кол созган, наьсипли яшавды савкатлап болган аьдемди? Аьел наьсипининъ сырлары ман кызыксындым эм мине мунавдай ой-токтастар эситтим.

Галима КУРГАНОВА, журналист:

«Аьел. Бу соьздинъ маь-несин ашыкляк болсанъ, ойланмага туьседи. Оьзек те, соьзликте белгилегенлей, аьел – ол ямагат негизи. Ама соны ман бирге ол – тыпаклык, йылувлык, сенимлик эм суьйим. Аьелди шынты аьел эсабында саклар уьшин, меним ойы-ма коьре, аьелдеги аьдем-лер бир-бирисин баалап, сыйлап билмеге борышлы-лар, аьр бирисининъ кызык-сынувларына эс каратпага, ой-маслагатларын ортага салып карамага керек.

Аьр аьелде оьз аьдет йорыклары барлыгы, оьзек те, ийги эм дурыс зат. Ол, менимше, аьел наьсипин арттырады. Меним аьелимде токтастырылган аьдетлер бар деп айтып болмайман, ама йыл сайын аьел тоьгерегинде балаларымыздынъ тувган куьнле-рин белгилев аьдетке кир-

генин белгилеп кетейим. Эстеликли куьн эсабында сакланады бизим эсимиз-де йыл сайын белгиленета-ган 8-нши Март байрамы. Балаларымыз кызлар бол-ганга болар, сол куьн бизим аьелимиздинъ басы мага, оьз хатынына, эм кызлар-га уьйкен байрам этеди: эртенъликте сыпыра туь-зеди, коьнъилимизге коь-нъил косады.

А аьел сенимли «бер-китпе» болар уьшин онынъ ишинде катнастар сеним негизинде туьзилмеге керек. Аьр аьел агзасы кай-дай аьллерге (дурыс яде дурыс болмаган) туьсип калса да, ялган соьйлемеге керек тувыл деп ойлайман.

Ойландырды мени оьзинъди аьнлаган аьдем-ди кайтип таппага керек деген сорап. Меним ойыма коьре, ол – бакты. Бакты эр мен кыскажаклыды рас-тырады, бактыга коьре аьдемлер йолыгысадылар.

Оьз эрим мен мен мектебте окыган йыларда таныс-канман. Яшав бойынша ол мени аьнлар ма экен деген ой сол заманда басыма кирип те шыкпаган. Аьли болса ойлайман: суьйик-ли ян йолдасынъ сени кый-ынлыкта калдырмас. Халк арасында айтылганлай, тыпак аьелге булыт та карсы келмес».

Айбике КАРАСОВА, уьй бийкеси:

Ян косагым ман мен мине 37 йылдан бери бир-ге. Меним ойымша, эр мен хатын арасында йылы катнастар саклар уьшин, биринишлей, бир-бирисине сенуьв керек, экинишлей – кеширп болув. Суьйим сезимин кайтип сакламага керек деп ойламага керек тувыл, оны дайым да якла-мага эм, янаяткан отты тымдыртпас ушкынын-дай, азыкландырып турув керек.

Аьелимизде уьш бала тербияланып оьсти. Яс-лайын оларга аьел – ол яшавда энъ маьнели эке-нин аьнлатып келгенмиз. Аьдетке кирген яз мезги-линде бирге кайдай да бол-сын калага кыдырып бара-таганымыз яде тенъиз ягасында тыншяатаганы-мыз.

Эльза АРЫКОВА, тербиялавышы:

Аьелде наьсип сыры – суьйим. Шынты суьйим – ол алганнан да бек берип болув. Бир акылы аьдем бир кере айткан: «Суьйимнинъ йогары дере-жеси – ол дослык». Аьелде бир-бири мен досласып, сол дослыкта алал болып, бир-бирисине тирев болув керек. Аьелде бир аьдем-нинъ кызыксынувлары баь-рисининъ де кызыксынув-лары болмага керек. Эки балаларымыз бар. Яшавда энъ ярык баьри заманлар арасында энъ наьсипли – ер юзине саьбийлер энген заманлар. Аьр баладынъ тувувы аьелде суьйимди арттырады. Суьйимсиз оьмир бос.

Хабарласувды Л.УРАЗАЕВА юриткен.

РАЙОН ЕРИНДЕ

Аьллер ийги якка туьзеледи

Эки юмага ювык заман районымыздынъ медици-на куллыкшылары, яшав-шылары инфекциялы авы-рувлар бойынша туьзил-ген онъайсыз аьллер мен куьреседилер. Район яшав-шылары энтеровирус-лы инфекциядан сакла-нув йосыкларын тутпага шалысадылар. Сакланув йосыкларга бойсынувы-нынъ энъ де тыныш тувы-лы деп, аьдемлер сосы исси куьнлерде аккан сувык сув ман пайдаланып, сувсын-ды кандырып болмаганын санайдылар.

4-нши июльде район администрациясынынъ залында оьткен кенъесте «Ногайская ЦРБ» ГБУ бас врачы Зармухамед Бали-гишиев шыгып соьйле-ди. Онынъ белгилеви мен, медицина куллыкшылары-нынъ ойы ман, энтерови-руслы инфекциядынъ оьл-шеми тоьмен туьсти. Эгер озган юма ишинде боль-ницага ярдам уьшин 30-40 балады ата-анасы аькелсе,

аьли бир-эки аьдем келеди. Бу куьнлерде больницада 94 аьдем эмленеди, олар-дынъ 11-ринде – серозный менингиттинъ белгилери аянланган. 20-дан артык саьбийлер ийги болып бараятырлар, тезден боль-ницадан уьйге кайтарыла-яклар. Районымызда уьй-уьйге кирилип 85 процент яшавшылары тергелген. Терекли-Мектеб авылында 190 уьй тергелмеген : олар яде эсигин ашпаганлар, яде уьйинде болмаганлар.

Озган юма Кизляр кала-дынъ Роспотребнадзоры Терекли-Мектеб авылы-нынъ сувын тергеп, инфек-ция козгавшысы бар деген ойга келгенлер, ама кайсы артезианнан, кайсы булак-тан тергемеге сув алган-лары белгисиз. Зармуха-мед Кумаровичтинъ эм онынъ ис йолдасларынынъ ойы ман, авырув сув арка-лы юкпайды. Энтерови-рус ава-тамшы йоллар ман югады.

Н.КОЖАЕВА.

ВРАЧТЫНЪ МАСЛАГАТЫ

Авырувлардан сакланув амаллары

Районымызда июнь айдан алып энтерови-руслы инфекция (ЭВИ) бойынша ийги тувыл аьл туьзилген. Ол инфек-ция – туьрли клиника-лык белгилери болган оьткир авырувлар куь-биннен. Авырув енъ-ил шарк кызувдан эм тонъдырувдан басланып авыр менингоэнцефа-литке аькелмеге болады. Инфекция ава-тамшы йолы ман, азык, сув, уьйшиликтеги катна-слар аркасы ман коьшпе-ге болады. Авырувдынъ биринши белгилери билинсе ок, авырувды баскалардан айырмага, уьйге врачты шақырма-га керек, оьз эмлев мен каьрлемеге ярамайды.

Авырувдан сакланув амаллары: – тек кайнаган сув ман пайдаланынъыз; – ясылшаларды эм емислерди ийги этип ювынъыз; – сув сакланатаган ямагат ерлерде (бассейн, коьл эм с.б.) шомылмага ярамайды;

– аьжетханаларды дезинфекция амалла-рын (доместос, хлорная известъ эм с.б.) кулла-нув ман тазаланъыз;

– коьп аьдемлер йый-налып озатаган шара-ларга (той, яназы, яма-гат коьлиги) барманъыз;

– куьнде 2 кереден кем тувыл аьлде турак уьйлерди кактырып йыйнамага керек;

– оксолин яде вифе-рон мазьлерди бурын-га ягынъыз, вирусларга карсы препаратлар ман (ингаверин, кагоцел, вифероновые свечи эм с.б.) алдын шалып пай-даланынъыз;

– колларынынъзды сабынлап ювынъыз.

Оьзинъиздинъ сав-лыгынъызга, оьз балала-рыннынъздынъ савлыгы-на уьйкен эс каратынъ-ыз. Авырувдан сакла-нув баьри амалларды тутынъыз.

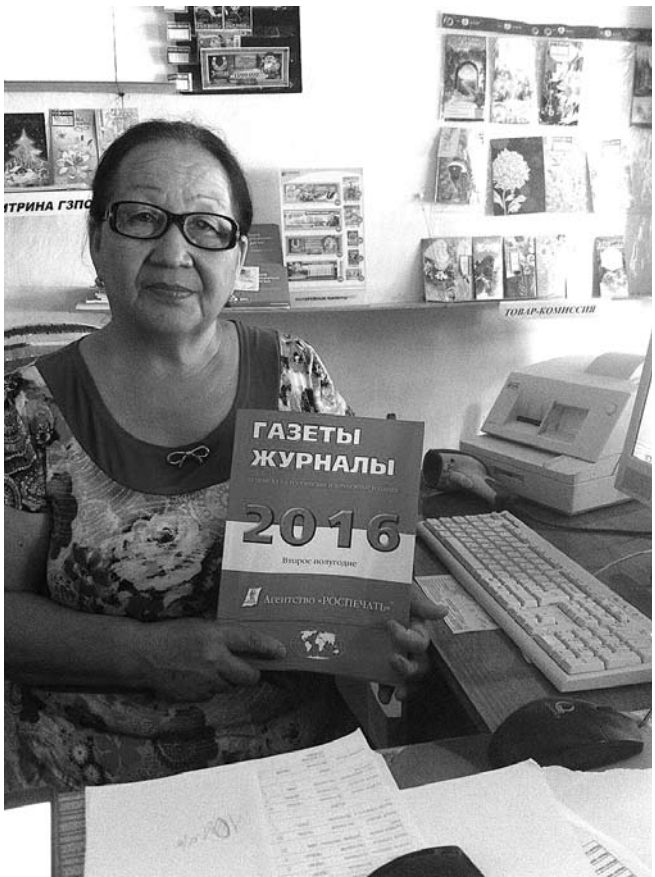
М.ЯНМУРЗАЕВА, Ногай район орта-лык больницасынынъ медпрофилактика каби-нетининъ врачы.

10-ншы июль – РОССИЯ ПОЧТАСЫНЫНЪ КУЪНИ

Авыл еринде керекли кеспи

Аьр ким де бала зама-ныннан почтальоннынъ коьзге енъил болып коь-ринген, ама заьлимдей кыйыны бар куллыгы ман таныс болгандыр. Аьвел-де аьр бир уьйге газета эм журналлар, хатлар эм туь-рли байрамларга ыспайы кутлав открыткаларды еткерип, олар аьдем коь-нъиллерин коькке етке-ретаганын ким мутып болар? Буьгуьнлерде де Интернет эм баска туьрли байланыс тармакларына карамастан, почта кул-лыкшысы халкка керекли ис кеспилердинъ бириси болып калады.

Айсылув Явгайга-ровна Гапарова – аьли-ги заманда Червленные Буруны авыл почта боьли-гининъ етекшиси. Дуры-сында, ол муннан 42 йыл артта, 1974-нши йылда Буйнакскта авыл хозяй-ство техникумын окып кутарган эди. Оннан сонъ ол «Червленные буру-ны» оькмет заводында 15 йыл узагында бухгал-тер болып ислеген. Эри Алимсолтан 3-нши фер-

мада зоотехник болганга, ога да сонда кетип клуб, туькен етекшиси болып куллык этпеге туьскен. Авыл почтасын ол 1995-нши йылдан алып басшы-лап келеди.

Исине намыслы карай-

таган, билимли, яваплы хатын авыл еринде почта куллыгын тийисли дере-жеде юритпеге шалыса-ды. Мунда йыл сайын миллет «Шоьл тавысы» газетасына язылув иси де аьруьв кепте салын-

ган, авыл еринде 100-ден артык аьдем ана тилинде-ги тувган газетасына язы-ладылар. Ол авыл уьшин сый, баска авыл почта боьликлери уьшин ийги коьрим болады. Оны ман бирге ислеятаган почта-льонка Гульнара Отевали-ева акында авылдаслары ийги соьзлер айтувы мун-да куллыктынъ туьз кепте салынганын коьрсетеди. Соьйтип, 1-нши фермада Алимет Толубаева, 2-нши фермада Эльбийке Кузее-ва, 3-нши фермада Асиет Сабутова да почта куллы-гын минсиз юритедилер демере керек.

Айсылув Гапарова коьп йыллык намыслы куллы-гы уьшин 2015-нши йыл-да Россия Почта байланыс федераллык управлениеси атыннан Сый грамотасы ман савгаланган. Ол аьли 2 йылдан бери ис ветераны да болады. Кеспи байра-мын А.Гапарова аьдемлер-динъ буйымларын бити-руьв уьстинде йолыгады.

М.ЮНУСОВ.

Суьвретте: А.Гапаро-ва ис уьстинде.

Кызыккы аьлде ытти

Савлай элимизде, соны ман районымызда ысып келеткан несилдинъ савлыгын беркитуув эм тербиялав ниетте спортка уйкен эс этиледи. Балалар арасында туьрли конкурслар, турнирлер уйгынланады.

Янъыларда «село Терекли-Мектеб» СП МО администрациясынынъ куыш салувы ман аьдетинше озгарылатан «Сактыян топ» футбол турнири ытти. Спорт шаралар район орталык стадионында эки юма узатгына 1-нши июньнен алып озгарылдылар. Куын сайын ямгырларга карамастан орталык стадионы ойнавшылардан ыьзге, каравшыларга эм ян авырувшыларга толы эди. Мунда 5-8-нши класс балаларыннан тузилген, баьриси доьрт команда: «Комета», «МЖС», «Дудаевка», «Победа» ортакшылык эттилер. Ойынлар коьнйил коьтерилисте, яны авырув, енъувге шалыскыр талпынув аьлде ыттилер. Турнирди ашаятып, «село Терекли-

Мектеб» СП МО администрациясынынъ акимбасы Зейдулла Аджибайрамов балаларга шынты, кызыккы ойынлар эм енъувлер йорады. Тагы да авыл етекшиси балалардынъ спортка бет берувин дайым да коьтергишлемге аьзир экенин билдирди. Бу турнирдинъ озгарувында кыйын салган «село Терекли-Мектеб» СП МО администрациясында физкультура эм спорт бойынша специалисти Вазирхан Аблезовтынъ атын да белгилемей болмаймыз. Аьдетке кирген «Сактыян топ» турнири ызгы эки йылдан бери токтаган эди, В.Аблезов болса Зейдулла Курмановичке турнирди кайтарувдан тура ыьз ойларын айтты. Авыл етекшиси онынъ ойларын хош коьрип,

яшавга айландырмага коьмек этти.

Мине енъувшылерди белгилеген, савгалар тапшырылатан куын де етти. Балалардынъ юреклери телезип, коьп каран такыйкады куьттилер. Соьйтип, сынаслардынъ сырагылары бойынша 1-нши орынга «Победа» командасы, 2-нши орынга «Комета», 3-нши орынга «Дудаевка» командалары тийисли болдылар. Енъувшы командаларга Зейдулла Аджибайрамов тийисли болган орынларына коьре 3-ер, 2-ер, 1-ер мынъ маьнет акша баргы тапшырды. Солай ок сынасларда ыьзин ийги ойнавшы этип коьрсеткен яс футболистлер де савгаландылар. Оларга Сый грамоталарды В.Аблезов, Ногай районынынъ спорт коьзалысынынъ ветеранлары С. Муллаев, А.Башантавов, А.Кокоев, А.Курманбаев, А.Искаков, А.Джумагишиев, авыл депутат-

лары А.Халилов, А.Дельянов, Терекли-Мектеб авылынынъ футбол бойынша йыйылма командынъ ойнавшысы Б.Койбаков эм А.Ораштаев тапшырдылар. Йогарыда белгиленген районымыздагы спорт коьзалысынынъ ветеранларынынъ коьбиси бала заманында озгарылган «Сактыян топ» сынасларда катнасканлар.

Солай ок турнир барысында «Анжи» футбол клубынынъ балалар-яслар академиясынынъ окувшысы, республикалык футбол командасы сырасында ойнаган йигерли йигит Алан Ярибаевке З.Аджибайрамов разылык хат йиберди. Тагы да авыл етекшиси Терекли-Мектеб авылынынъ йыйылма командаларынынъ агзаларына бирдей спорт кийимин савгалады эм келеекте уьстинликлер йорады.

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте:
ойын катнасувшылары.

Буйымлар битириледи

МФЦ (многофункциональный центр) майданларда ДР Авыл хозияйстволык эм азык министерство ягыннан буйымлар битириледи. Ол – байыр ярдамшы хозияйствосын юритетаган гражданларга, авыл хозияйстволык потребительлик кооперативлерге, эгиншилик (фермерлик) хозияйстволарга кредитлер бойынша процентлер тоьлевге шыктажлаган акшаларынынъ кесегин кайтарувга федераллык бюджетининъ эм Дагестан Республика бюджетининъ амаллары аркасы ман субсидиялар беруув.

Субсидиялар ясылшалык тармагын ыьрлендируувге, ана койлар эм эшкилер санын арттырув бойынша шыктаж эткенининъ кесегин тургызувга, эт эм суьт малшылыгын ыьрлендируувге бериледи, солай ок коьплеген баска буйымлар этиледи.

Бу буйымлар бойынша толы информацияды бизим орталыктан билмеге боласыз:

8-938-777-82-41.

2010-ншы йылда Ралина Акималиевна Юнусовадынъ атына «Карачаево-Черкесская государственная академия» ВПО ГОУ филиалы ман (п.Кавказский) берилген БА 0864132 номерли диплом куьшиннен тайган деп эсапламак.

«Ногайский район» МО администрациясы Разият Махмат-Мурзаевна Сеитовага суьйикли

АНАСЫ

дуныядан тайганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, ога эм кардаштутванларына бассавлык йорайды.

РАЗЫЛЫК

Кате аяк астында

Янъыларда аявлы кедемиз Азиз, йолда авыр кателенип, район больницасына туьсти. Кате аяк астында дегенлей, бу сувык хабар туьн ортасында тек бизди тувыл, баьри эмлевшылерди де аяк уьстине тургызды. Уьш-доьрт сабат узагында район больницасынынъ врачлары кедемиздинъ яшавы уьшин куьрестилер: билимликлерине, кеспи усталыкларына таянып, кедемиздинъ керекли муьшесине операция эттилер. Бу йогары кеспи дережесинде озгарылган эмлев аьрекет йосыгы сырагысында Азиз кедемиз бу авыр кателенууден аман калды, ден савлыгы ийгиликке кайтты. Ол зат халк савлыгын саклава туратаган, авырувлардынъ алдын шалаган, аьдем савлыгын беркитуувге ыьл-

шемсиз уьлис косатаган, колыннан келген баьри затты кулланып, баьри куьшкуватлыгын аямай, кесписине алаллыгы ман ыьз борышларын намыслы толтыратаган эмлевшылер аркасы ман етисилди. Олар – бас врач Зармухамед Балигишиев, хирурглар Алим Зарманбетов эм Залим Мамутов, реаниматолог Юсуп Атурбаев эм сол боьликтинъ баска медицина куьлыкшылары. Савболсынлар. Ак юректен разымыз оларга, кедемиз Азизди бу анъсыздан келген баьле-казадан куткарып, яшав куьезине кайтарганлары уьшин. Баьрисине де юрек туьбиннен алынган разылык соьзлерди каратамыз. Берк ден савлыгын, аьел онъайлыгын, уйкен наьсип йораймыз.

МАМАЕВЛЕРДИНЪ АЬЕЛИ, ТЕТЕЙ МАРЗИЕТ АКИМОВНА.

МАЬСЕЛЕ

Кавыфлы яклары да бар

Интернет – кенъ амаллардынъ дуныясы. Онынъ ярдамы ман биз туьрли билдируувлер аламыз, бир-биримиз бен байланыс тутамыз..., онынъ амаллары кай-биримизге де белгили. Акыйкатлай да, онынъ пайдасы ыьлшемсиз, ама онынъ кавыфлы (боьтен де балалар эм яслар уьшин) яклары да бар. Аз да тувыл.

Аьр бир ата-ана баласына компьютерди ол тек пайдалы, ыьзине керекли кепте куллансын деген ниет пен алады, ама... Балалар савдуныялык Интернет байланысына шыгып туьрли материалларды карайдылар. Айтпага, наркотиклер, порнография, ясларды ыьзи ыьзининъ яшавын уьзбеге, экстремизм эм фашизм идеологиясына шакырган бетлер эм коьп баскалар. Экиншилей, кара ниетли инсанлар чатлар эм электронлы почталар аркалы

балаларга онынъ акында билдируувлерди алмага суьедилер: атын, туратаган эм окыйтаган ерин. Коьп бетинде олар балаларга тенълериндей болып язып, керти ясын ясырып коьрисуувге шакырып, зыян келтирмеге боладылар. Сога коьре балаларынынъзды белгиленген кавыфлы-клардан саклар уьшин, Интернет бетлерин бирге каранъыз. Олай да болмаса, балаларынынъзды бир зат кыйнаса, сизден ясырмай, билдирсин (эгер Интернет аркалы бирев коркытса, бир затлар тилесе). Уйкенлер оларга дайым да коьмекши экенин анълатынынъз. Тагы да саьбийлерге Интернет аркалы байланыс туткан аьдемди сыйлап билмеге керегин, соны ман бирге оны ман йолыгыска ымтылмасынлар деп айтынынъз.

Н.ЭРЕЖЕПОВА.